

De invoering van het stroomstootwapen: hoe zit het met de evidence-base?

JANUARI 2022

De Nederlandse politie is begin 2022 gestart met de grootschalige uitrol van het stroomstootwapen onder 17.000 politiemedewerkers in de basispolitiezorg. Op dit moment zijn zij uitgerust met pepperspray, wapenstok en vuurwapen. Het idee is dat het stroomstootwapen helpt bij het de-escaleren van gewelddadige situaties en de inzet van erger geweld voorkomt. Wat weten we nu op basis van de Nederlandse pilotstudies naar het effect van het stroomstootwapen?

Allereerst, het is geen goedkope aangelegenheid om het stroomstootwapen breed in te zetten: 17.000 politiemedewerkers moeten worden getraind en uitgerust met het stroomstootwapen. Volgens een snelle berekening is met de training alleen al zo'n 222 fte gemoeid (17.000 * 3 dagen * 8 uren / 1.836 uren op jaarbasis), een omvang groter dan het gemiddelde basisteam in een tijd van aanzienlijke capaciteitsproblemen.

Pilotstudies stroomstootwapen

De Nederlandse politie is bij de invoering van het stroomstootwapen niet over één nacht ijs gegaan. Er is een lang traject aan vooraf gegaan¹, waarbij in de aanloop naar de invoering binnen de Nederlandse politie pilotstudies zijn verricht. Wat kunnen we leren uit die pilotstudies over de effecten van het stroomstootwapen op de-escalatie en de inzet van erger geweld? Kortgezegd niets. Het onderzoeksdesign van deze pilotstudies maakt conclusies over dergelijke effecten van het stroomstootwapen helaas onmogelijk.

Methodologische basis ontbreekt

De pilots zijn niet opgezet volgens de wetenschappelijke standaard waarmee kan worden vastgesteld of de invoering van een interventie of

innovatie een beoogd effect realiseert. Het zijn namelijk geen effectstudies. Ondanks een hoofdvraag die anders doet vermoeden, kijkt de evaluatiestudie van de pilot (Adang et al. 2018)² alleen naar die gevallen waarin het stroomstootwapen *tijdens* de pilot werd gebruikt. Vervolgens worden (1) evaluatieformulieren, (2) geweldsrapportages, (3) bodycambeelden, (4) logdata, (5) HOVJ-formulieren en (6) surveygegevens geanalyseerd. Hoewel de studie zo over veel gegevens beschikt, is er een cruciaal probleem: een goed gekozen vergelijkingsgroep ontbreekt. Daarmee zijn causaliteitsclaims volgens de regels van de wetenschap ongeoorloofd. Een aantal onderzoeksvragen van de evaluatiestudie blijft onbeantwoord en de studie zou nooit de strenge toets van (internationale) *peer review* doorstaan. De hamvraag is immers wat het verschil is tussen soortgelijke situaties *met én zonder* stroomstootwapen. Op basis van de bestaande pilotstudies valt niet vast te stellen wat de uitkomsten zouden zijn geweest in situaties waarin het stroomstootwapen *niet* voorhanden zou zijn geweest. Daarmee is een uitspraak dat de inzet van het stroomstootwapen de-escalerend werkt en de inzet van erger geweld voorkomt op puur methodologische gronden niet te verantwoorden.

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/08/20/tk-brief-over-het-bericht-stroomstootwapen-op-basis-van-oneigenlijke-argumenten-ingevoerd>

² Adang, O., Mali, B., & Vermeulen, K. (2018). *Het stroomstootwapen in de basispolitiezorg? Evaluatie van de pilot*. Apeldoorn: Politieacademie.

Degelijk onderzoeksdesign

Hoe is het dan wél mogelijk om gedegen uitspraken te kunnen doen over de effecten van de invoering van het stroomstootwapen? Met een degelijk onderzoeksdesign. Binnen het *What Works in Policing: Towards Evidence-Based Policing*-onderzoeksprogramma, een samenwerking tussen het ministerie van Justitie en Veiligheid, de Nationale Politie en het NSCR, pleiten we voor onderzoek dat hoog scoort op de Maryland Scale of Scientific Methods³. Er is simpelweg een hiërarchie in de mate waarin verschillende onderzoekdesigns bewijs leveren voor de effectiviteit van interventies. Die hiërarchie helpt om (internationale) studies te identificeren of zelf pilotstudies op te zetten die met enige autoriteit iets zeggen over de effectiviteit van politie-interventies en/of innovaties.

Het boek *Reducing Crime: A Companion for Police Leaders*, de bijbehorende podcast en blog⁴ van internationaal expert Jerry Ratcliffe (een van de keynote speakers op de conferentie *Onderzoek bij, voor en door de politie* in 2021) zijn een aanrader voor iedereen die geïnteresseerd is in wat werkt in politiewerk en hoe je dat vaststelt.

Voorbeeld van een *randomized controlled trial*

Tot slot een korte beschrijving van een studie naar het effect van het stroomstootwapen op geweld in politie-burgerinteracties uit het Verenigd Koninkrijk. In deze studie is gebruik gemaakt van een *randomized controlled trial*, de wetenschap-

pelijke standaard om de effectiviteit van een interventie vast te stellen: politiemedewerkers in Londen deden op *willekeurige* tijdstippen *met of zonder* TASER hun werk op straat. Door die willekeurige toewijzing aan de experimentele groep óf de controlegroep wordt de invloed van andere factoren uitgesloten, zodat het effect van het dragen van de TASER kan worden vastgesteld. Ariel et al. (2019) concluderen op basis van dit gedegen onderzoeksdesign dat de aanwezigheid van het stroomstootwapen in situaties causaal samenhangt met *meer* geweldsgebruik door agenten en *meer* geweldspleging tegen agenten⁵.

Negatieve effecten ook in Nederland mogelijk

Het is op dit moment niet duidelijk hoe deze resultaten zich vertalen naar de Nederlandse context. Ook ontbreekt een *systematic literature review* waarin al het empirisch bewijs voor de effecten van het stroomstootwapen op geweld in politie-burgerinteracties wordt samengevat. Maar zonder bewijs van het tegendeel moet er rekening mee worden gehouden dat de genoemde negatieve effecten zich niet beperken tot Londen. Op zuiver methodologische gronden is het op dit moment niet mogelijk vast te stellen wat de effecten van de inzet van het stroomstootwapen zullen zijn, hoe positief de deelnemers aan de Nederlandse pilotstudies ook waren. De mening van politiemensen over de mate waarin zij denken dat met het stroomstootwapen veiliger en effectiever kan worden opgetreden en onnodig (zwaarder) letsel kan worden voorkomen, levert geen bewijs dat het stroomstootwapen die effecten ook echt heeft. Meningingen over wat werkt blijken na gedegen onderzoek immers vaak af te wijken van wat daadwerkelijk werkt.

³ Farrington, D. P., Gottfredson, D. C., Sherman, L. W., & Welsh, B. C. (2003). The Maryland Scientific Methods Scale. In: *Evidence-based crime prevention* (pp. 27-35). Routledge.

⁴ <https://www.reducingcrime.com/post/evidence-hierarchy>

⁵ Ariel, B., Lawes, D., Weinborn, C., Henry, R., Chen, K., & Brants Sabo, H. (2019). The “Less-Than-Lethal Weapons Effect” — Introducing TASERS to Routine Police Operations in England and Wales: A Randomized Controlled Trial. *Criminal Justice and Behavior*, 46(2): 280-300.

Onderzoeker: Prof. dr. Stijn Ruiter | Ruiter@nscr.nl

NSCR
De Boelelaan 1077
1081 HV Amsterdam

Postadres
Postbus 71304
1008 BH Amsterdam

T 020 598 5239
E nscr@nscr.nl
www.nscr.nl

Het Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving (NSCR) is onderdeel van de institutenorganisatie van de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO).